

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

SPRENDIMAS

DĖL PRAŠYMŲ NR. 1A-47/2021, NR. 1A-63/2021 DALIES PRIĖMIMO, DALIES GRAŽINIMO IR ATSISAKYMO NAGRINĖTI JŲ DALĮ

2021 m. birželio 23 d. Nr. KT114-A-S105/2021

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Gintaro Godos, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Vytauto Mizaro, Algio Norkūno, Daivos Petrylaitės, Janinos Stripeikienės,

sekretoriaujant Vaivai Matuizaitei,

Konstitucinio Teismo tvarkomajame posėdyje apsvaustė pareiškėjo [duomenys neskelbiami] prašymus Nr. 1A-47/2021 ir Nr. 1A-63/2021.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

1. Konstituciniame Teisme gautas pareiškėjo prašymas Nr. 1A-47/2021 ištirti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 347 straipsnio 3 dalies (2016 m. lapkričio 8 d. redakcija), Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo (2013 m. gegužės 9 d. redakcija) 11 straipsnio 7 dalies 4 punkto atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

1.1. Iš pareiškėjo prašymo ir jo priedų matyti, kad jis savo konstitucinių teisių pažeidimą sieja su Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 14 d. nutartimi, kuria atsisakyta priimti jo kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. rugsėjo 1 d. nutarties, nes pareiškėjo kasacinis skundas nebuvo surašytas advokato, o pareiškėjas neturi aukštojo universitetinio teisinio išsilavinimo.

Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. rugsėjo 1 d. nutartimi palikta nepakeista Šiaulių apygardos teismo 2020 m. balandžio 22 d. nutartis, kuria netenkintas pareiškėjo prašymas atnaujinti procesą dėl skolos ir metinių palūkanų priteisimo iš pareiškėjo, paaiškėjus naujų aplinkybių.

1.2. Pareiškėjo prašymas Konstituciniam Teismui pateiktas 2021 m. balandžio 14 d.

1.3. Pradėjus išankstinį tyrimą dėl pareiškėjo prašymo buvo nustatyta, kad dalis prašymo neatitinka Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 67¹ straipsnio (2019 m. liepos 16 d.

redakcija) 1 dalies 10 punkte, 2 dalyje nustatytų reikalavimų.

Atsižvelgiant į tai, Konstitucinio Teismo pirmininko 2021 m. gegužės 14 d. potvarkiu Nr. 2A-90 „Dėl prašymo trūkumų pašalinimo“ buvo nustatytas terminas pareiškėjo prašymo trūkumams pašalinti, kaip nurodyta Konstitucinio Teismo įstatymo 24 straipsnio 4 dalyje (2019 m. liepos 16 d. redakcija).

Pareiškėjas, siekdamas pašalinti nurodytus prašymo trūkumus, minėtame Konstitucinio Teismo pirmininko potvarkyje nustatytu laiku Konstituciniam Teismui pateikė patikslintą prašymą.

2. Konstituciniame Teisme taip pat gautas pareiškėjo prašymas Nr. 1A-63/2021 ištirti CPK 347 straipsnio 3 dalies (2016 m. lapkričio 8 d. redakcija), Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo (2013 m. gegužės 9 d. redakcija) 11 straipsnio 7 dalies 4 punkto atitiktį Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2.1. Iš pareiškėjo prašymo ir jo priedų matyti, kad jis savo konstitucinių teisių pažeidimą sieja su Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. sausio 20 d. nutartimi, kuria atsisakyta priimti jo kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. spalio 13 d. nutarties, nes pareiškėjo kasacinis skundas nebuvo surašytas advokato, o pareiškėjas neturi aukštojo universitetinio teisinio išsilavinimo.

Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. spalio 13 d. nutartimi paliktas nepakeistas Šiaulių apygardos teismo 2019 m. rugsėjo 30 d. sprendimas, kuriuo iš pareiškėjo priteista skola ir metinės palūkanos.

2.2. Pareiškėjo prašymas Konstituciniam Teismui pateiktas 2021 m. gegužės 20 d.

2.3. Pradėjus išankstinį tyrimą dėl pareiškėjo prašymo buvo nustatyta, kad dalis prašymo neatitinka Konstitucinio Teismo įstatymo 67¹ straipsnio (2019 m. liepos 16 d. redakcija) 1 dalies 10 punkte, 2 dalyje nustatytų reikalavimų.

Atsižvelgiant į tai, Konstitucinio Teismo pirmininko 2021 m. gegužės 31 d. potvarkiu Nr. 2A-100 „Dėl prašymo trūkumų pašalinimo“ buvo nustatytas terminas pareiškėjo prašymo trūkumams pašalinti, kaip nurodyta Konstitucinio Teismo įstatymo 24 straipsnio 4 dalyje (2019 m. liepos 16 d. redakcija).

Pareiškėjas, siekdamas pašalinti nurodytus prašymo trūkumus, minėtame Konstitucinio Teismo pirmininko potvarkyje nustatytu laiku Konstituciniam Teismui pateikė patikslintą prašymą.

3. Konstitucinio Teismo 2021 m. birželio 23 d. sprendimu šie prašymai sujungti.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

4. Pagal Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalį (2019 m. kovo 21 d. redakcija) kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl Konstitucijos 105 straipsnio 1 ir 2 dalyse

nurodytų aktų, jeigu jų pagrindu priimtas sprendimas pažeidė šio asmens konstitucines teises ar laisves ir šis asmuo išnaudojo visas teisinės gynybos priemones; šios teisės įgyvendinimo tvarką nustato Konstitucinio Teismo įstatymas.

5. Konstitucinio Teismo įstatymo 67¹ straipsnyje (2019 m. liepos 16 d. redakcija) yra nustatyti Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalyje (2019 m. kovo 21 d. redakcija) nurodyto asmens prašymo turinio reikalavimai, be kita ko, prašyme nurodyti prašymą teikiančio asmens pozicijos dėl ginčijamo teisės akto prieštaravimo Konstitucijai teisinius argumentus, įskaitant pagrindžiančius, kaip buvo pažeistos šio asmens konstitucinės teisės ar laisvės (67¹ straipsnio 1 dalies 10 punktas), šio straipsnio 1 dalyje nurodytą informaciją prašyme suformuluoti aiškiai, tiksliai ir suprantamai (67¹ straipsnio 2 dalis).

6. Kaip minėta, pareiškėjas prašo iširti CPK 347 straipsnio 3 dalies (2016 m. lapkričio 8 d. redakcija) atitiktį *inter alia* Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

6.1. Pareiškėjo manymu, ginčijamu CPK 347 straipsnio 3 dalyje (2016 m. lapkričio 8 d. redakcija) įtvirtintu teisiniu reguliavimu nustačius, kad kasacinį skundą surašo advokatas, ribojama jo konstitucinė teisė kreiptis į teismą. Pareiškėjas nurodo, kad CPK 347 straipsnio 3 dalyje (2016 m. lapkričio 8 d. redakcija) įtvirtintu reikalavimu, kad kasacinį skundą surašytų advokatas, siekiama ginti siauros visuomenės grupės – advokatų – ekonominius interesus, taip suvaržant asmens, neturinčio pakankamai lėšų kreiptis į advokatą, teisę paduoti kasacinį skundą. Pareiškėjas nurodo, kad fizinis asmuo, neturintis aukštojo universitetinio teisinio išsilavinimo, gali turėti dalyvavimo teismuose ir dokumentų rengimo patirties, taigi gali pats surašyti kasacinį skundą, kuris atitiks CPK nustatytus reikalavimus. Ginčijamu teisiniu reguliavimu įtvirtinus reikalavimą, kad kasacinį skundą surašytų advokatas, asmeniui, negalinčiam gauti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos, užkertamas kelias kreiptis į kasacinės instancijos teismą. Todėl, pareiškėjo nuomone, CPK 347 straipsnio 3 dalimi (2016 m. lapkričio 8 d. redakcija) pažeidžiama Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalis, konstitucinis teisinės valstybės principas.

6.2. Konstatuotina, kad pareiškėjo prašymuose yra pateikti teisiniai argumentai, pagrindžiantys jo abejones dėl CPK 347 straipsnio 3 dalies (2016 m. lapkričio 8 d. redakcija) atitikties Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

6.3. Vadinasi, ši pareiškėjo prašymų dalis atitinka Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalyje nurodyto asmens prašymui Konstitucinio Teismo įstatyme nustatytus reikalavimus, todėl yra priimtina nagrinėti Konstituciniame Teisme.

7. Pareiškėjas taip pat abejoja CPK 347 straipsnio 3 dalies (2016 m. lapkričio 8 d. redakcija) atitiktimi Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai.

7.1. Pareiškėjo manymu, tokiu CPK įtvirtintu ginčijamu teisiniu reguliavimu fiziniai ir juridiniai asmenys traktuojami nevienodai, nes juridinis asmuo turi didesnes finansines galimybes

įdarbinti kasacinį skundą surašyti galintį aukštąjį teisinį išsilavinimą turinčius darbuotojus, kuriems keliami mažesni kvalifikacijos ir patirties reikalavimai nei advokatui, į kurių privalo kreiptis ir už kurio paslaugas privalo mokėti fizinis asmuo.

7.2. Tačiau pareiškėjas savo prašymuose ir patikslintuose prašymuose nepaaiškino, kodėl pagal Konstituciją, *inter alia* 29 straipsnį, fiziniai ir juridiniai asmenys turėtų būti vertinami kaip esantys vienodoje (panašioje) padėtyje, nepateikė teisinių argumentų, kodėl kreipimosi į kasacinės instancijos teismą aspektu fiziniai asmenys diskriminuojami, palyginti su juridiniais asmenimis, ir kodėl ginčijamas teisinis reguliavimas pagal Konstituciją negali būti objektyviai pateisinamas.

7.3. Konstatuotina, kad pareiškėjas nepateikė teisinių argumentų, pagrindžiančių jo abejones dėl CPK 347 straipsnio 3 dalies (2016 m. lapkričio 8 d. redakcija) atitikties Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, taigi nepašalino prašymų trūkumų.

7.4. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 70 straipsnio 1 dalies (2019 m. liepos 16 d. redakcija) 3 punktą, jeigu Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalyje nurodytas asmuo nepašalino trūkumų šio įstatymo 24 straipsnio 4 dalyje nustatyto atveju ir terminais, toks prašymas (jo dalis) gražinamas pareiškėjui.

Vadinasi, yra pagrindas grąžinti pareiškėjui prašymus ištirti CPK 347 straipsnio 3 dalies (2016 m. lapkričio 8 d. redakcija) atitiktį Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai.

7.5. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 70 straipsnio 2 dalį prašymo gražinimas neatima teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą bendra tvarka, kai bus pašalinti buvę trūkumai.

Kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, prašymo gražinimas prašymo trūkumų per nustatytą terminą nepašalinusiam Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalyje nurodytam asmeniui nesuteikia teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą bendra tvarka, jeigu šis asmuo nebegali įgyvendinti šios savo teisės pateikdamas naują prašymą Konstituciniam Teismui Konstitucinio Teismo įstatyme nustatytomis sąlygomis, *inter alia* per šiame įstatyme nustatytą keturių mėnesių nuo galutinio ir neskundžiamo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos terminą (*inter alia* 2020 m. sausio 16 d. sprendimas Nr. KT6-A-S6/2020, 2020 m. rugsėjo 3 d. sprendimas Nr. KT155-A-S142/2020, 2020 m. gruodžio 10 d. sprendimas Nr. KT209-A-S192/2020).

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartys, su kuriomis pareiškėjas sieja savo konstitucinių teisių pažeidimą ir nuo kurių įsiteisėjimo dienos skaičiuojamas kreipimosi į Konstitucinį Teismą terminas, įsiteisėjo atitinkamai 2020 m. gruodžio 14 d. ir 2021 m. sausio 20 d., pareiškėjas nebegali įgyvendinti teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą pateikdamas naują prašymą Konstituciniam Teismui per Konstitucinio Teismo įstatyme nustatytą keturių mėnesių terminą.

8. Minėta, kad pareiškėjas taip pat prašo ištirti Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo (2013 m. gegužės 9 d. redakcija) 11 straipsnio 7 dalies 4 punkto atitiktį Konstitucijai.

Pareiškėjo nuomone, ginčijamas Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo (2013 m. gegužės 9 d. redakcija) 11 straipsnio 7 dalies 4 punkte įtvirtintas teisinis reguliavimas,

pagal kurią valstybės garantuojama teisinė pagalba *inter alia* dokumentų rengimui, gynybai ir atstovavimui bylose neteikiama, jei prašymas yra susijęs su reikalavimu, tiesiogiai atsirandančiu dėl pareiškėjo ūkinės komercinės veiklos ar dėl jo savarankiškos profesinės veiklos, yra nepagrįstas, nes ir ūkinę komercinę veiklą vykdamas asmuo gali neturėti pakankamai pajamų kvalifikuotai teisei pagalbai.

8.1. Šiame kontekste pažymėtina, kad Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos Šiaulių skyrius 2020 m. spalio 27 d. sprendimu nusprendė atsisakyti teikti antrinę teisinę pagalbą pareiškėjui dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. rugsėjo 1 d. nutarties civilinėje byloje apskundimo (kasacinio skundo surašymo), o kitu tos pačios dienos sprendimu nusprendė atsisakyti teikti antrinę teisinę pagalbą pareiškėjui dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. spalio 13 d. nutarties civilinėje byloje apskundimo (kasacinio skundo surašymo), motyvuodamas tuo, kad civilinės bylos yra susijusios su pareiškėjo vykdyta ūkine komercine veikla.

8.2. Pažymėtina, kad pagal Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo 18 straipsnio 2 dalį (2020 m. birželio 26 d. redakcija) Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos sprendimai gali būti skundžiami Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka. Pagal Administracinių bylų teisenos įstatymo 28 straipsnio 1 dalį (2020 m. birželio 11 d. redakcija) administracinių ginčų komisijos sprendimą, priimtą ne teismo tvarka išnagrinėjus administracinį ginčą, galima skųsti administraciniam teismui per vieną mėnesį nuo sprendimo priėmimo dienos, jeigu įstatymai nenustato kitaip.

Pažymėtina ir tai, kad iš pareiškėjo prašymų ir jų priedų nematyti, kad pareiškėjas būtų skundęs minėtus dėl jo priimtus Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos Šiaulių skyriaus 2020 m. spalio 27 d. sprendimus Lietuvos administracinių ginčų komisijai arba administraciniam teismui.

Taigi pareiškėjas, prieš kreipdamasis į Konstitucinį Teismą, neišnaudojo visų įstatymuose nustatytų savo konstitucinių teisių ir laisvių gynybos priemonių ir, laikydamasis nustatytos tvarkos, šiuo konkrečiu atveju nebegali jomis pasinaudoti.

8.3. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad, neišnaudojęs visų įstatymuose nustatytų savo konstitucinių teisių ar laisvių gynybos priemonių ir nebegalėdamas jų išnaudoti, asmuo pagal Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalį neturi teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti Konstitucijos 105 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų teisės aktų atitiktį Konstitucijai (*inter alia* 2019 m. spalio 17 d. sprendimas Nr. KT34-A-S23/2019, 2020 m. rugsėjo 9 d. sprendimas Nr. KT161-A-S148/2020, 2021 m. vasario 4 d. sprendimas Nr. KT21-A-S21/2021).

8.4. Pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 69 straipsnio 1 dalies 1 punktą Konstitucinis Teismas savo sprendimu atsisako nagrinėti prašymą ištirti teisės akto atitiktį Konstitucijai, jeigu prašymas paduotas institucijos ar asmens, neturinčių teisės kreiptis į Konstitucinį Teismą.

8.5. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad yra pagrindas atsisakyti priimti nagrinėti pareiškėjo prašymus iširti Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo (2013 m. gegužės 9 d. redakcija) 11 straipsnio 7 dalies 4 punkto atitiktį Konstitucijai.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 106 straipsnio 4 dalimi, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 22 straipsnio 3, 4 dalimis, 25 straipsnio 1 dalimi, 28 straipsniu, 67¹ straipsnio 1 dalies 10 punktu, 2 dalimi, 69 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 2 dalimi, 70 straipsnio 1 dalies 3 punktu Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nusprendžia:

1. Priimti pareiškėjo [duomenys neskelbiami] prašymus Nr. 1A-47/2021, Nr. 1A-63/2021 iširti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 347 straipsnio 3 dalies (2016 m. lapkričio 8 d. redakcija) atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

2. Gražinti pareiškėjui [duomenys neskelbiami] prašymus Nr. 1A-47/2021, Nr. 1A-63/2021 iširti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 347 straipsnio 3 dalies (2016 m. lapkričio 8 d. redakcija) atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai.

3. Atsisakyti nagrinėti pareiškėjo [duomenys neskelbiami] prašymus Nr. 1A-47/2021, Nr. 1A-63/2021 iširti Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo (2013 m. gegužės 9 d. redakcija) 11 straipsnio 7 dalies 4 punkto atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 30 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Šis Konstitucinio Teismo sprendimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Gintaras Goda

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Vytautas Mizaras

Algis Norkūnas

Daiva Petrylaitė

Janina Stripeikienė